

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE EBRU YAPMA BECERİSİNİN ÖĞRETİMİNDE VIDEO MODELLE ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ

EFFECTIVENESS OF VIDEO MODELING ON MARBLING SKILL TEACHING FOR INDIVIDUALS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

Müzeyyen ELDENİZ ÇETİN

Özel Eğitim Bölümü, Eğitim Fakültesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi,
Bolu, Türkiye

Funda ULUGÖL

Milli Eğitim Bakanlığı, Düzce, Türkiye

Özet

Bu araştırmanın amacı zihinsel yetersizliği olan bireylere sanatsal amaçlı yapılan boş zaman değerlendirme etkinliklerinden ebru yapma becerisinin öğretiminde video modelle öğretimin etkililiğini araştırmaktır. Bu amaca ulaşmak için, tek denekli araştırma modellerinden denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya yaşları 16 ile 18 arasında değişen 2 si kız, 1 i erkek toplam üç zihinsel yetersizliği olan birey katılmıştır. Ebru yapma becerisinin video modelle öğretiminin etkililiğini değerlendirmek üzere başlama düzeyi, öğretim ve izleme oturumları düzenlenmiş ve değerlendirme için tek fırsat yöntemi, öğretim oturumlarında ise tüm beceri yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları zihinsel yetersizliği olan bireylere, ebru yapma becerisinin öğretiminde video modelle öğretimin etkili olduğu, katılımcıların çalışma bittikten bir, üç ve dört hafta sonra da ebru yapma becerisini sürdürdükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel yetersizlik, zihinsel yetersizliği olan birey, boş zaman etkinlikleri, ebru, video modelle öğretim

Abstract

The aim of this research is to investigate the effectiveness of video model teaching in the teaching of the skills to make marbling from leisure time activities for artistic purposes to individuals with intellectual disabilities. This research was used multiple probe across students design in single subject design. In this research were joined total of three individuals with intellectual disabilities ranging in age from 16 to 18 years, with two girls and one male. This research were organized baseline, acquisition, maintenance sessions. A single opportunity format was used for evaluation. All of the sessions were conducted individually and total task format was used for instruction. The results of the research show that teaching the video model to the students with intellectual disabilities is effective in teaching the skill of making marbling, and that the participants continue their marbling ability one, three and four weeks after the end of the study.

Keywords: Intellectual disabilities, individual with intellectual disabilities, leisure skills, marbling, instruction with video modal

GİRİŞ

Toplumda özel gereksinimli bireylerin sayısı oldukça fazla olup bu grup içerisinde zihinsel yetersizliği olan bireylerin oranı azımsanmayacak kadar fazladır. Zihinsel yetersizlik, zihinsel işlevlerde (akıl yürütme, öğrenme, problem çözme) ve uyumsal becerilerdeki (günlük sosyal ve pratik becerileri kapsayan) önemli sınırlılıklar olarak tanımlanmaktadır. Zihinsel yetersizlik 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır (AAIDD, 2010). Zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde sınırlılıkları olan ve bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan, sınırlılığı nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitiminde amaç bağımsız yaşayabilmelerini sağlamaktır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimleri için okul müfredatlarında yer alan beceri ve

kavramları edinmeleri topluma uyum sağlamaları ve bağımsız olarak yaşayabilmeleri için yeterli olamamaktadır (Gürsel ve Ergenekon; 2001). Okul müfredatlarına ek olarak bireyin performansına uygun, yaşamlarını bağımsız şekilde sürdürmelerini sağlayacak işlevsel akademik, öz bakım, iletişim, kendini yönetme ve iş becerilerinin yanında boş zaman kullanımı ve boş zamanlarını değerlendirmek için yapılabilecek faaliyetlerin de öğretilmesi gerekmektedir.

Boş zaman becerileri, bireylerin kendilerini rahat ve mutlu hissettikleri, yapmaktan hoşlandıkları faaliyetleri belirleyerek bunları yapmaları; topluma faydalı, kendine yetebilen, duygusal ve psikolojik sağlığını koruyabilen bireyler olmaları açısından önemlidir. Boş zaman bireyin, hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir etkinlikle uğraşacağı zaman olarak tanımlanmıştır (Kılbaş, 2004). Boş zaman sözlük anlamı olarak rekreasyon ve serbest zaman olarak da geçmektedir. Bu faaliyetlerin boş zamana yönelik bir özellik taşıyabilmesi için öğrencilerin ya da kişilerin faaliyete isteyerek ve arzu ederek katılmaları gerekmektedir (Karaküçük, 2005; 2008). Boş zaman aktiviteleri spor, eğlence, öğrenme ve dini alanlarda bireylerin günlük aktiviteleri olarak ifade edilebilir (Majnemer, 2009). Boş zaman etkinlikleri haz ve neşe sağlayan, kendini ifade etmeye ve yaratıcı olmaya olanak sağlayan, bireysel tatmin ve mutluluk duygularını yaşatan faaliyetlerdir. Boş zaman etkinlikleri zihinsel yetersizliği olan bireylere görev ve sorumluluk alma bilincini kazandırması, onları cesaretlendirmesi, bir düzen içinde çalışma fırsatı vermesi bakımından önemli bir yere sahiptir (Bergin, 1992). Boş zaman etkinlikleri çok çeşitli faaliyetler içermektedir. Bunlar; bilgisayar kullanımı, televizyon izleme, hobiler, spor, kitap okuma, açık alan etkinlikleri, dini etkinlikler, ev işleri, alışveriş ve sanatsal etkinlikler olarak sıralanabilir (Hofferth ve Curtin, 2005).

Sanat etkinlikleri, yetersizliği olan bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal, duygusal, motor ve bilişsel alanlardaki becerilerinin gelişmesine yardım etmektedir. Sanat etkinlikleri, zihinsel ilgileri, yaratıcılık ve farklı düşünmeyi uyandırmak için bir araç olarak kullanılabilir. Ek olarak sanat etkinlikleri, duygusal deneyimleri artırmakta, büyük ve küçük motor becerilere ve kavram gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır. Aach, (1981)'e göre sanat, soyut doğası gereği soyut kavramların öğrenilmesini ve kavranmasını kolaylaştırmaktadır (Akt. Platt ve Janeczko, 1991). Sanatsal amaçlı yapılan etkinlikler içinde ebru sanatı da yer almaktadır. Ebru; kitle veya benzeri maddelerle yoğunluğu arttırılmış su üzerine, özel fırçalar yardımıyla boyaların serpilerek, su yüzeyinde meydana gelen desen dağılımlarının kâğıda geçirilmesiyle elde edilen sanattır. (Arıtan, 1999). Ebru sanatının terapatik açıdan olumlu sonuçlar verdiği deneyimler ile kanıtlanmış olup, estetik geliştirme, iletişim becerisini artırma, zamanı doğru kullanma, motivasyon, yaratıcılık, sabır ve disiplinin artmasına katkı sağladığı ek olarak stres ve kaygı gibi psikolojik sorunların aşılmasına yardımcı olduğu ifade edilmektedir (İçel, 2014). Ebru aynı zamanda sanat terapi yöntemi olarak ta ele alınmaktadır. Ebru ile uğraşma, kronik hastalığı olan bireyde stres kontrolüne yardımcı olma, yaratıcılık kazandırma, özgüven geliştirme, motivasyon sağlama ve motivasyonun sürmesini sağlamaktadır (Gür, 2012). Ayrıca sabır, hoşgörü, anlayış, yaratıcılık, güven duygusu, yeni ürünler ortaya çıkarma, farklı bakış açıları geliştirme, özgüven duygusu geliştirmeye yardımcı olmakta, aynı zamanda el becerilerini geliştirerek el ve parmak kaslarını güçlendirmektedir. Kendiyle barışık olma, sosyalleşme, okul başarısını olumlu yönde etkileme, farklı bakış açıları geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır (Kaya, 2012).

Normal gelişen bireyler boş zaman becerilerini genellikle doğrudan ya da dolaylı olarak gözlem yaparak, deneme yanılma yoluyla çevrelerinden öğrenebildikleri halde zihinsel yetersizliği olan bireyler bu becerileri kendi başlarına öğrenmekte güçlük

yaşamaktadırlar. Boş zaman becerilerinin zihinsel yetersizliği olan bireylere spesifik olarak öğretilmesi gerekmektedir (Scheuermann ve Webber, 2002). Zihinsel yetersizliği bireylere boş zaman becerilerinin öğretimini hedefleyen araştırmalar incelendiğinde; düğme dikme becerilerinin öğretiminde (Demir, 1996), dikiş dikme becerilerinin kazandırılmasında model olma ve sözel ipucuyla sunulan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiğini (Özokçu 1997), bowling becerisinin öğretiminde sabit bekleme süreli öğretimin etkililiğini (Zhank, Cote, Chen ve Liu, 2004), goblen iğne kanaviçe işleme becerisinin kazandırılmasında fiziksel yardım ve sözel ipucu ile sunulan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiğini (Eratay ve Güler Özkan, 2004), kumaş üzerine çizilen desene pul işleme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiğini (Aslan ve Eratay, 2009), örgü örme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiğini (Çankaya ve Eratay, 2011), boş zaman becerilerinin öğretimi için bir öğretim paketinin etkililiğini (Eratay, 2013), Chan, Lambdin, Graham, Fragale ve Davis (2014) bir video oyunu olan “Angry Birds” oynayarak i pad kullanmayı, bilgisayarda eğitsel CD’yi açarak izlemeyi (Gökmen, Tekinarslan ve Tekinarslan, 2015), bowling oynama becerisini eş zamanlı ipucu ile öğretmeyi (Eldeniz-Çetin ve Çay (2016) inceleyen araştırmalara rastlanmıştır. Bu araştırmalar incelendiğinde alan yazında zihinsel yetersizliği olan bireylere el işine, spora ve teknolojiye yönelik boş zaman becerilerinin öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı görülmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitiminde kullanılan yöntemler içerisinden gözleyerek öğrenmeyi içeren modellerle öğretim oldukça önemlidir (Sherer, Pierce, Parderes, Kisacky, Ingersoll ve Schreiber, 2001). Modellerle öğretime teknoloji entegre edilerek günümüzde video modellerle öğretim de kullanılmaktadır. Video modellerle öğretim; bireyin bir model tarafından yapılan hedef davranışı izleyerek o hedef davranışa ilişkin becerileri gerçekleştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Sturmey ve Fitzer, 2007). Tanımdan da anlaşıldığı gibi bireyin videoyu izlediği aracın önüne oturması, model tarafından gerçekleştirilen beceriyi izleyip daha sonra bu beceriyi sergilemesi video modellerle öğretim olarak ifade edilebilir.

Video modellerle öğretim, zaman ve maliyet açısından ekonomiktir. Öğretim ortamı hızlı ve kolay hazırlanabilir, hedef davranış sergilenene kadar video model tekrar tekrar kullanılabilir, aynı video model kullanılarak birden fazla bireye öğretim yapılabilir, hazırlanan video görüntülerinde teknoloji desteği ile istenilen özellikler eklenip çıkarılabilir, çekimler istenilen düzeyde olana kadar video çekimleri yapılabilir (Charlop- Christy, Le ve Freeman, 2000).

Genç Tosun ve Kurt (2014) a göre video modellerle öğretim, video görüntülerini hazırlama ve video modellerle öğretimi uygulama olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmektedir. Gül ve Vuran (2010)’ a göre video modellerle öğretim on iki aşamada uygulanmaktadır. (a) Hedef davranışın belirlenmesi, (b) Araştırma için gereken izinlerin alınması, (c) Ebeveyn ile iletişim kurarak çocuğun gözlenmesi, (d) Modellerin seçimi ve eğitimi, (e) Araç-gereç ve ortamın hazırlanması, (f) Hedef davranışların kaydedilmesi, (g) Videoların düzenlenmesi, (h) Başlama düzeyi verilerinin toplanması, (i) Videonun izletilmesi, (j) Uygulama verisinin toplanması ve grafikleştirilmesi (k) İzleme ve genelleme verilerinin toplanması, (l) Gözlemciler arası güvenilirlik, uygulama güvenilirliği verilerinin toplanması ve sosyal geçerlik verisinin toplanması aşamalarından oluşmaktadır.

Video model ile öğretimin temelinde gözleyerek öğrenme yer almaktadır. Gözleyerek öğrenme, bilgi ve becerilerin öğretimi yapılmadan ya da sonucu yaşayarak öğrenmesi gerekmeden model olan kişinin sergilediği davranışları gözleyerek öğrenmelerini kapsamaktadır (Halisküçük, 2007). Video modellerle öğretim, bireyin taklit

edip uygulayacağı video kaydının bireye seyrettirilmesiyle gerçekleştirilmektedir. Birey hedef davranışları gerçekleştiren modelin video kaydını gözler ve ardından bu davranışları tekrar eder. Yani, video kaydındaki model tarafından gösterilen davranış ya da bu davranışa benzer davranışlar birey tarafından yapılır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimde video model kullanılarak yapılan araştırmalar incelendiğinde; aparatif yiyecek hazırlama (Rehfeldt, Dahman, Young, Cherry ve Davis, 2003), kahve hazırlama ve servis yapma ve sosyal etkileşime girme (Bidwell ve Rehfeldt, 2004), bankamatikten para çekme ve alışveriş yapma (Alberto, Cihak ve Gama, 2005), mikro dalga fırında pizza yapma, çamaşır katlama ve masa temizleme (Laarhoven ve Laarhoven-Myers, 2006), makarna pişirme (Halisküçük, 2007), çamaşır yıkama (Horn, Miltenberger, Weil, Mowery, Conn ve Sams, 2008), yangın söndürme (Mechling, Gast ve Gustafson 2009), otel kat hizmetlerinin öğretiminde (Değirmenci, 2010), günlük yaşam becerilerinin (Öncül ve Yücesoy Özkan, 2010), kredi kartı kullanma (Mechling, Gast, Barthold, 2010), bankamatikten para çekme becerisinin öğretiminde (Kurtoğlu, 2015) ve basit yiyecek hazırlama becerisinin öğretiminde (AL-Salahat, 2016) kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırmalar incelendiğinde video modelle öğretimin genellikle günlük yaşam becerilerinin öğretiminde kullanıldığı görülmektedir.

Video modelle öğretim hem öğrenci hem de uygulayıcı açısından oldukça faydalıdır. Öğrenci açısından, iki duyuya birden hitap etmesi (hem görme, hem de işitme) öğrenmeyi kolaylaştırmakta aynı zamanda öğrenciler için çok çekici olan teknolojiyi kullanmaya fırsat vermesi öğrencilerin motivasyonunu yükseltmektedir. Günümüzde teknoloji temelli eğitim materyallerinin öğrenciler tarafından izlenerek, sergilenmesine fırsat vermesi açısından da eğitime olumlu yönde katkılar sağlamaktadır. Uygulayıcı açısından ise zaman ve maliyet açısından oldukça ekonomiktir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere video modelle boş zaman becerilerinin öğretiminin yapıldığı araştırmalar incelendiğinde; resim yapma, müzik dinleme ve dijital fotoğraf çekme (Chan, Lambdin, Laarhoven ve Johnson, 2013), i pod kullanma becerisinin (Hammond, Whatley, Ayres ve Gast 2010) öğretiminin yapıldığı görülmüştür. Boş zaman becerileri içerisinde yer alan sanatsal bir faaliyet olan ebru yapma becerisinin öğretimini video model kullanılarak öğretmeyi hedefleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden bu araştırmada zihinsel yetersizliği olan bireylere ebru yapma becerisinin öğretiminde video modelle öğretimin etkililiği incelenmiştir.

Bu çalışmanın genel amacı zihinsel yetersizliği olan bireylere boş zamanlarını değerlendirmek için sanatsal becerilerden biri olan ebru yapma becerisinin video modelle öğretiminin etkililiğini değerlendirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Zihinsel yetersizliği olan bireylere video modelle öğretim ebru yapma becerisinin öğretiminde etkili midir?
2. Zihinsel yetersizliği olan bireyler, video modelle ebru yapma becerisinin öğretimi sonlandıktan 1,3 ve 4 hafta sonra beceriyi sürdürmekte midir?
3. Katılımcıların annelerinin çocuklarının öğretim sonunda kazandığı becerilere ve yönetime yönelik görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmaya Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezinde 11. sınıfa devam eden, yaşları 16 ile 18 arasında değişen 2 si kız, 1 i erkek toplam 3 öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıları belirlemek için bir takım önkoşul beceriler belirlenmiştir. Bu önkoşul becerilere sahip fakat ebru yapmayı bilmeyen, araştırmaya katılmaya gönüllü üç zihinsel yetersizlik tanısı olan birey araştırmanın katılımcısı olarak belirlenmiştir. Ön koşul beceriler; kendini sözlü olarak ifade etme, dikkatini en az 5 dakika süreyle görsel ve işitsel olarak bir etkinliğe yöneltme, motor davranışları takip etme ve taklit etme, sözel yönergeleri yerine getirme, renkleri ayırt etme ve ebru setinde bulunan araç gereçlerin ismini söylemedir (Kağıt, boya, fırça, biz, ebru teknesi vb). Araştırmaya başlamadan önce katılımcının ailesi ile görüşülmüş, araştırma süreciyle ilgili bilgi verilmiş ve deneklerin çalışmaya katılımları konusunda gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar için Filiz, Tuğçe ve Rıza kod isimleri kullanılmıştır.

Ortam

Araştırmanın başlama düzeyi, öğretim, yoklama ve izleme oturumları öğrencilerin kendi sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Sınıfta 8 tekli sıra, bir öğretmen masası ve dolabı vardır. Öğretim oturumları öğretmen masasında gerçekleşmiştir. Öğrenci videoyu rahatça izleyebileceği şekilde öğretmen ile yan yana konumlanmış ve üzerinde bilgisayar ekranı (videonun izleneceği) olan masanın karşısına oturmuştur. Uygulama oturumlarında araç-gereçler öğretmen masası üzerinde hazır bulunmuş ve öğrenci ayakta, malzemeleri rahat kullanacak şekilde konumlanmıştır. Araştırma boyunca oturumların nasıl uygulandığı ve katılımcının tepkileri, hem uygulamacıyı hem de katılımcıyı kaydedecek açıyla video kamera yerleştirilmiştir. Tüm oturumlar video kamera ile kayıt altına alınmıştır.

Araç Gereçler

Araştırmada araç-gereç olarak öğretim oturumlarında kullanılmak üzere ebru yapma becerisi öğretim videosu ve ebru yapma becerisi için gerekli olan araç gereçler kullanılmıştır.

Öğretimde kullanılacak videonun hazırlanmasında iki esas dikkate alınmıştır. 1. videoda kullanılacak model, alan yazına göre kişinin kendisi, yetişin veya akran olabilmektedir (Genç Tosun ve Kurt, 2013). Bu araştırmada yetişkin model kullanılmıştır.

2. Video çekimleri bireyin beceriyi kendi bakış açısından görmesini sağlayacak şekilde ya da başkasının bakış açısı temel alınarak çekilebilir. Bu araştırmada zihinsel yetersizliği olan katılımcıların, başkasının bakış açısından çekilen videoyu kendi açılarından sergilemeye transfer etmeleri güç olacağı için video görüntüleri kendi bakış açıları dikkate alarak hazırlanmıştır. Kendi bakış açısı dikkate alınarak hazırlanan videoda modelin tüm vücudunun görünmesinden ziyade ebru yapma becerisi için gerekli olan el hareketlerini ve işlemlere odaklanan görüntüler hazırlanmıştır. Yetişkin model kullanılarak, kendi bakış açısıyla, ebru yapma beceri analizindeki on dokuz beceri basamağını içeren video öğretim oturumunda kullanılmıştır.

Araştırmada ayrıca boya, fırça, ebru teknesi, biz, ebru kağıtları, jelden oluşan ebru seti, peçete ve masa kullanılmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırmada tek denekli araştırma yöntemlerinden denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar arası çoklu yoklama modeli, bir bağımsız değişkenin etkililiğinin üç farklı katılımcı üzerinde incelendiği araştırma

modelidir (Tekin-İftar,2012). Bu araştırmanın bağımlı değişkeni bireylerin ebru yapma becerisini doğru sergileme düzeyleri, bağımsız değişkeni ise video modelle öğretimdir.

Veri Toplama Araçları

Başlama düzeyi, öğretim değerlendirmeleri, yoklama ve izleme oturumlarında veriler ebru yapma becerisi veri kayıt formu kullanılarak toplanmıştır. Ebru yapma becerisi veri kayıt formu özel eğitimde çalışan ve bir de el sanatları uzmanı olmak üzere toplam iki uzmanın görüşü alınarak son hali verilmiştir.

Form hazırlanırken öncelikle ebru yapma becerisi analiz edilmiştir. Ebru yapma beceri analizi 19 basamaktan oluşmaktadır. Ebru yapma becerisinin analizi aşağıda yer almaktadır.

Ebru Yapma Beceri Analizi

1. Boyayı baş ve işaret parmaklarının arasında tutar.
2. Boyayı çalkalar. (Bu işlemi tüm boyalar için yapar)
3. Boyanın kapağını açar. (Bu işlemi tüm boyalar için yapar)
4. Kullanacağı boyaları seçer.
5. Seçtiği boyaların içine fırçaları koyar.
6. Fırça ile boyayı karıştırır.
7. Fırçadaki boyayı kullandığı elinin baş ve işaret parmağı ile sıyırır.
8. Parmaklarında kalan boyayı bir peçeteye siler
9. Fırçanın sapını diğer elinin işaret parmağının üzerine gelecek şekilde ebru teknesinin üzerinde tutar.
10. Fırçanın sapını diğer elinin işaret parmağına hafifçe vurarak boyayı suyun üzerine damlatır.
11. Ebru suyunun üzerine boya yayılınca kadar boyayı serpmeye devam eder.
12. Fırçayı boyanın içine bırakır.
13. Seçtiği iki farklı renkte boya ile de aynı işlemi tekrar eder.(5. Basamaktan itibaren)
14. Biziyi, suyun üzerinde istediği şekilde hareket ettir.(çapraz, spiraller, yukarıdan aşağı, aşağıdan yukarıya, daireler)
15. Ebru kağıdını yavaşça suyun üzerine bırakır.
16. Biz yardımıyla kağıdın kendine yakın olan köşesini hafifçe kaldırarak kağıdı tutar.
17. Kağıdın köşelerini tekneye değdirerek yavaşça kendine doğru çeker.
18. Boyalı kısım üste gelece şekilde kağıdı çevirir.
19. Kağıdı düz bir zemine kurumaya bırakır.

Ebru yapma becerisi veri kayıt formu hazırlanmıştır. Ebru yapma becerisi veri kayıt formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kimlik bilgileri; öğrenci adı soyadı, tarih, uygulayıcının adı-soyadı yer almaktadır. İkinci bölümde ise üç sütun bulunmaktadır. Bunlar; beceri analizindeki basamakların yer aldığı ve bu basamakları tekli fırsat yöntemine göre sergileyip sergilemediklerini işaretlemek için gerekli olan bölüm ve açıklamaları kapsamaktadır. Hazırlanan bu form başlama düzeyi, öğretim ve izleme oturumlarında kullanılmıştır.

Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulaması Özel Eğitim Bölümü, Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenliği lisans programından mezun olup, yedi yıllık özel eğitim alanında

öğretmenlik deneyimi bulunan bir özel eğitim alanı öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırma modeli olarak denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama modelinin uygulanmasında öncelikle, deneklerin ebru yapma becerisine ilişkin performansını belirleyebilmek amacıyla öğretime başlanacak öğrencinin başlama düzeyi verileri toplanmıştır. Başlama düzeyi verilerini toplamak amacıyla her öğrenci için veri kayıt formu hazırlanmış, veriler bireysel oturumlarda toplanmış ve ilgili kısma kaydedilmiştir. Uygulamacı tarafından başlama düzeyi verisi alınırken katılımcılara öğretim videosu izletirilmeden “ebru yap” yönergesi verilmiş ve öğrencinin doğru yaptığı her aşama veri kayıt formuna + işareti konmuş ve devam et yönergesi sunulmuştur. Yapamadığında ise – işareti konmuştur. Birinci öğrenci için başlama düzeyinde üç oturum ard arda kararlı veri elde edilinceye kadar veri toplanmıştır. İlk öğrenci için başlama düzeyi verileri toplanmaya başlandığında diğer iki öğrenci için birer oturum yoklama verisi alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin %80’i kabul edilebilirlik aralığında yer aldığı zaman, başlama düzeyi verileri kararlı kabul edilmiştir (Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997). Birinci öğrenci ile öğretime geçildiğinde diğer iki öğrenci için tekrar yoklama verisi toplanmıştır ve ilk öğrencide %80 ölçütü karşılayan veri sağladığında ikinci öğrenci ile başlama düzeyi verileri toplanmaya başlanmış ve üçüncü öğrenci ile de tekrar yoklama verisi alınmıştır. Yoklama oturumlarında, “ebru yap” yönergesinden sonra öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklarda kayıt formuna + işareti konmuştur. Öğrencinin yapamadığı ya da yardımla yaptığı basamaklar için ilgili sütuna – işareti konmuştur. İkinci öğrenci ile öğretim oturumlarında % 80 ve üstü ölçütü karşılayan veriye ulaşıldığında ilk öğrencide izleme oturumu alınmış, üçüncü öğrencide başlama düzeyi verileri toplanmaya başlanmıştır. Öğretim oturumları araştırmanın yürütüldüğü sınıfta tüm beceri yöntemi ve bire bir öğretim düzenlemesi biçiminde gerçekleştirilmiştir. Üçüncü öğrenci %80 ve üzerinde üç kararlı veri elde edildikten sonra öğretime son verilmiş ve öğretim bittikten 1,3 ve 4 hafta sonra izleme oturumu alınmıştır.

İzleme oturumları, katılımcıların kendisine öğretilen beceriyi öğretim sona erdikten sonra 1. 3. ve 4. haftalarda yerine getirip getirmediğini görmek amacıyla yapılmıştır. İzleme oturumları başlama düzeyi oturumları gibi düzenlenmiştir. Video izletilmeden katılımcılara sadece sözel olarak “ebru yap” yönergesi verilmiştir. Öğrencilerin izleme oturumlarında ebru çalışmasına örneğin; “Aaa Filiz, çok güzel oldu. Sende beğendin mi?” ortaya çıkan ürünün beğenildiğini belirten sözel övgülerle pekiştirilmiştir.

Video modelle öğretim kullanılırken şu süreç izlenmiştir: Uygulamacı “Filiz, hadi ebru yapmayı öğrenelim.” diyerek bireyin dikkatini çalışmaya yönlendirmesini sağlamış ve “Seninle önce bilgisayardan nasıl ebru yapılacağını izleyelim. Dikkatlice izliyorsun” dedikten sonra videoyu açmıştır. Video belirli noktalarda durdurularak öğrenciye açıklamalar yapılmıştır. Yazılı hiçbir yönergeye yer verilmemiştir birey tüm beceri basamaklarını izledikten sonra uygulamaya geçilmiştir. Uygulamada bireye “hadi şimdi videoda gördüğün şekilde ebru yap” denmiştir. Beceri basamakları öğrenci tarafından doğru olarak gerçekleştirildiğinde “Aferin, çok güzel” şeklinde öğrenci davranışı sözel olarak pekiştirilmiştir. Öğrenci ebru yapma becerisindeki basamağı yanlış sergilediğinde, ebru yapma uygulamasına son verilip ebru yapma videosu baştan sona kadar öğrenciye izletilmiştir. Video izlendikten sonra ebru malzemelerinin olduğu masaya geçerek öğrencinin izlediği şekilde ebru yapması istenmiştir. Öğrencinin doğru yaptığı her davranış sözel olarak pekiştirilmiştir. Yanlış yaptığında ise öğretim sona erdirilmiştir. Öğretime ilişkin veriler bir sonraki öğretim oturumunun hemen öncesinde,

başlama düzeyindeki uygulamalar şeklinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar üç gün ard arda % 80 üstü ölçüt karşılandığında öğretim oturumlarına son verilmiştir.

Güvenirlilik Verilerinin Toplanması

Araştırmada iki tür güvenirlik verisi toplanmıştır. Bunlar: 1. Gözlemciler arası güvenirlik verisi ve 2. Uygulama güvenirliği verisidir.

1) Gözlemciler arası güvenirlik

Gözlemciler arası güvenirlik, iki bağımsız gözlemcinin birbirinden bağımsız ancak eşzamanlı olarak hedef davranışın gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin değerlendirmelerinin karşılaştırılmasıdır. Tek denekli araştırmalarda gözlemciler arası güvenirliğin en az % 80 olması öngörülmektedir (Tekin-İftar, 2012). Araştırmanın gözlemciler arası güvenirlik verileri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Özel Eğitim bölümünde çalışan, video model yöntemi hakkında bilgi sahibi doktora derecesine sahip bir öğretim elemanı tarafından toplanmıştır. Video kayıt altına alınan tüm oturumların %30 unda toplanmıştır. Gözlemciler arası güvenirlik verileri % 98 olarak hesaplanmıştır.

2) Uygulama Güvenirliği

Uygulama güvenirliği, uygulamacının gerçekleştirdiği uygulamanın hazırlanan uygulama planına ne ölçüde uygunluk gösterdiğini belirlemektir. Uygulama güvenirliği verileri, “Gözlenen uygulamacı davranışı / Planlanan uygulamacı davranışı X 100” formülü ile hesaplanmıştır. Araştırmada uygulama oturumlarının en az % 30’unda uygulama verisi toplanması uygun görülmektedir (Tekin-İftar, 2012).

Araştırmanın uygulama güvenirliği verileri video modellerle öğretim hakkında bilgisi olan doktora derecesine sahip bir öğretim elemanı tarafından Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu kullanarak, video ile kayıt altına alınan tüm oturumların %30 unda hesaplanmıştır. Uygulama Güvenirliği %95 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

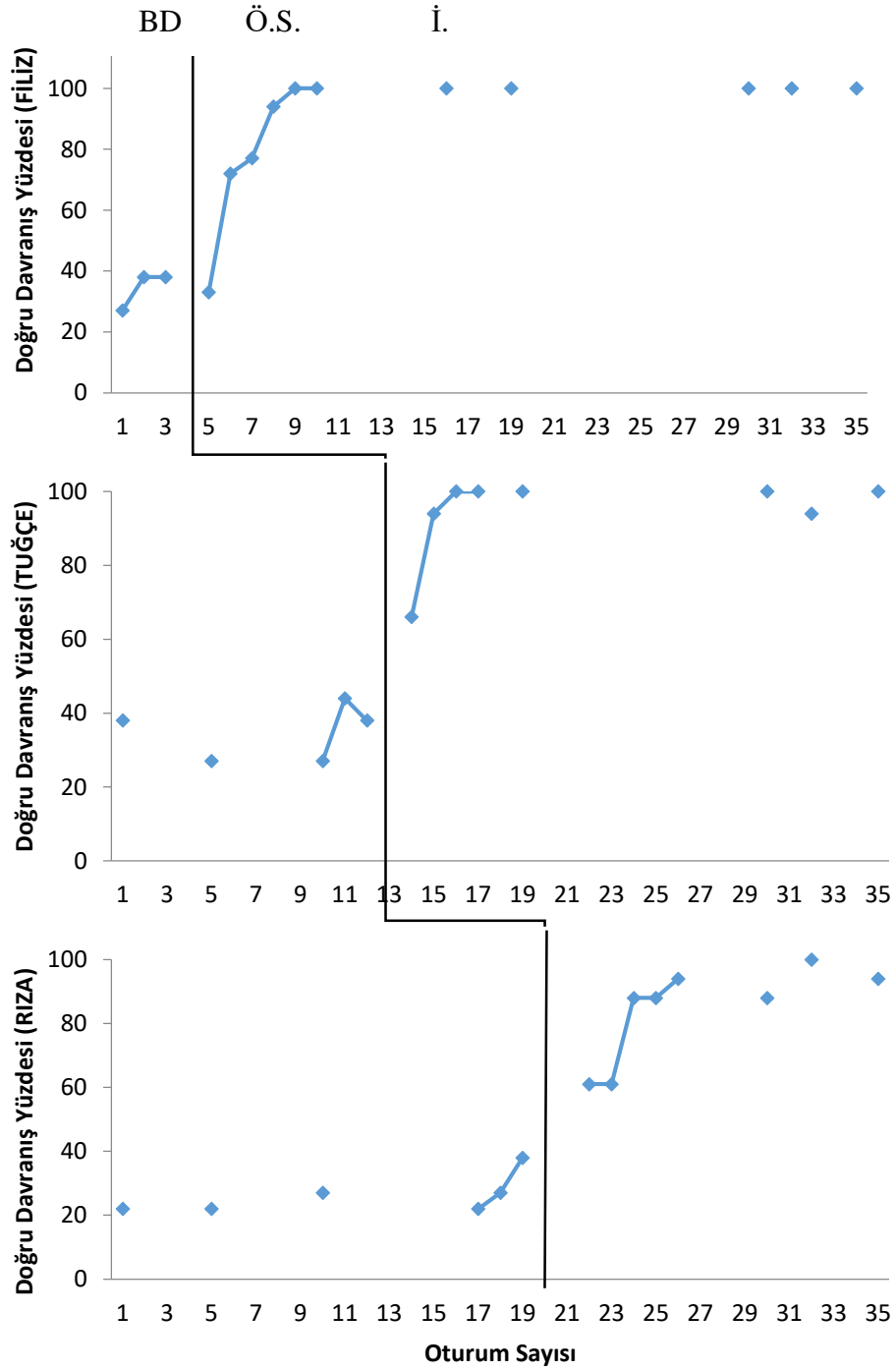
Bu araştırmada veriler grafiksel olarak analiz edilmiştir. Katılımcıların başlama düzeyi, öğretim oturumları, yoklama denemeleri ve izleme oturumlarının sonunda veri kayıt formlarındaki doğru tepki sayısı yani + işaretlerinin sayısı, beceri analizindeki toplam basamak sayısına bölünüp, 100 ile çarpılarak doğru tepki verdiği basamakların yüzdesi bulunmuş ve grafiğe kaydedilmiştir.

Araştırmada katılımcıların annelerinin öğretilen beceri ve beceri öğretiminde kullanılan yöntemle yönelik görüşlerini tespit etmeye yönelik elde edilen sosyal geçerlik verileri ise betimsel olarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Zihinsel yetersizliği olan bireylere ebru yapma becerisinin öğretiminde video modellerle öğretimin etkililiğine ilişkin bulgular Grafik 1 de yer almaktadır. Grafikte yatay eksen oturum sayısını, dikey eksen ise değerlendirme oturumlarında katılımcıların gösterdikleri doğru tepki yüzdelere göstermektedir. Elde edilen veriler başlama düzeyi, uygulama, yoklama ve izleme oturumları olmak üzere dört aşamada incelenmiştir. Yoklama verileri katılımcıların yoklama denemelerinde gösterdikleri tepkilerden; uygulama verileri, katılımcıların öğretim sonu değerlendirme oturumlarında gösterdikleri tepkilerden; izleme oturumları ise, katılımcıların öğretim sona erdikten bir, üç ve dört hafta sonra düzenlenen izleme oturumlarında gösterdikleri tepkilerden oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin başlama düzeyi verileriyle öğretim

sonundaki ve izleme oturumlarındaki değerler önemli derecede farklılaşmış ve katılımcılar beceriyi hedeflenen düzeyde doğru olarak yerine getirmişlerdir.

BD: Başlama Düzeyi ÖS: Öğretim Süreci İ: İzleme

Grafik 1. Filiz, Tuğçe ve Rıza için ebru yapma becerisinin öğretiminde video modelle öğretimin etkililiğine yönelik başlama düzeyi, öğretim ve izleme oturumları doğru tepki yüzdeleri

Ebru yapma becerisinin öğretiminde video modellerle öğretimin etkililiğine yönelik bulgular

Filiz'in Video Modelle Ebru Yapma Becerisinin Öğretimine Yönelik Etkililik Bulguları

Filiz'in video modellerle öğretimi gerçekleştirilen ebru yapma becerisine yönelik başlama düzeyi, öğretim ve izleme oturumlarında gösterdiği doğru davranış yüzdeleri grafik 1 de görülmektedir. Başlama düzeyinde ortalama % 34 (başlama düzeyindeki üç oturumun doğru davranış yüzde ortalaması) doğru davranış yüzdesi göstermiş ve öğretimde %100 e ulaşmıştır. Filiz için toplam 6 öğretim oturumu düzenlenmiştir.

Tuğçe'nin Video Modelle Ebru Yapma Becerisinin Öğretimine Yönelik Etkililik Bulguları

Tuğçe'nin video modellerle öğretimi gerçekleştirilen ebru yapma becerisinin; başlama düzeyi, yoklama, öğretim ve izleme oturumlarında gösterdiği doğru davranış yüzdeleri grafik 1 de görülmektedir. Başlama düzeyi verilerinin ortalaması %36 dır ve öğretimler de öğrenci %100 e ulaşmıştır. Tuğçe için toplam 5 öğretim oturumu düzenlenmiştir.

Rıza'nın Video Modelle Ebru Yapma Becerisinin Öğretimine Yönelik Etkililik Bulguları

Rıza'nın video modellerle ebru yapma becerisinin öğretimine yönelik, başlama düzeyi, yoklama, öğretim ve izleme oturumlarında gösterdiği doğru davranış yüzdeleri grafik 1 de yer almaktadır. Başlama düzeyi verilerinin ortalaması % 29 iken, öğretimde başarı yüzdesinin %94 düzeyine yükseldiği görülmektedir. Rıza için toplam 5 öğretim oturumu düzenlenmiştir.

Filiz, Tuğçe ve Rıza'ya yapılan öğretim oturumları sonucunda, her üç katılımcının video model kullanılarak ebru yapma becerisini öğrendikleri bulgulanmıştır.

Video modellerle ebru yapma becerisinin öğretimi bittikten bir, üç ve dört hafta sonraki izleme bulguları

Bu araştırmada izleme oturumları katılımcıların video modellerle ebru yapma becerisinin öğretimi tamamlandıktan sonra öğrenilen beceriyi ne düzeyde koruduklarını belirlemek üzere, öğretim sona erdikten bir, üç ve dördüncü haftanın sonunda düzenlenmiştir. Grafik 1 de görüldüğü gibi bütün katılımcılar öğretim tamamlandıktan bir, üç ve dördüncü hafta sonunda da beceriyi korudukları ve beceri analizindeki basamaklara uygun olarak beceriyi sergiledikleri tespit edilmiştir. Filiz öğretim bittikten bir, üç ve dört hafta sonra ebru yapma becerisini ortalama %100 doğrulukta sergilemiştir. Tuğçe öğretim bittikten bir, üç ve dört hafta sonra ebru yapma becerisini ortalama %96.6 doğrulukta sergilemiştir. Rıza öğretim bittikten bir, üç ve dört hafta sonra ebru yapma becerisini ortalama %95 doğrulukta sergilemiştir.

Katılımcıların Annelerinin Öğretilen Beceri ve Kullanılan Yönteme İlişkin Görüşleri (Sosyal Geçerlik Bulguları)

Katılımcıların annelerinin, çocuklarının ebru yapmayı öğrenmeleri ve kullanılan yöntem hakkındaki görüşleri incelendiğinde, üç annenin de çocuklarının bağımsız olarak ebru yapabileceklerini, ebru yapmayı öğrenmelerinin çocukları için çok faydalı olduğunu, öğretim bittikten sonra da çocuklarının ebru yapmayı unutmadıklarını, öğretim sırasında kullanılan video modellerle öğretimin etkili olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların anneleri ebru yapma becerisinin çocuklarına olan katkısını ise, küçük kas gelişimini, dikkatini toplamayı ve sürdürmeyi artırdığı, renk uyumu ve görsel algıların gelişimine yönelik olumlu katkıların olduğu, çocuklarının ebru yaparken mutlu olduğu, ebru yapımı bittikten sonra ürünlerini(yaptıkları ebruları) sergileyerek öz güvenlerinin geliştiği konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan Filiz ve Rıza'nın anneleri ise verilen işleri daha istekli yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılardan Filiz ve Tuğçe' nin annesi, çocuklarının evde de ebru yapmak istediklerini bunun için ebru malzemesi alma konusunda çok ısrarcı olduklarını ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA

Araştırmanın sonucunda, zihinsel yetersizliği olan bireylere ebru yapma becerisinin video modelle öğretiminin etkili olduğunu ve öğretim bittikten bir, üç ve dört hafta sonrasında da kazandıkları beceriyi koruduklarını göstermektedir. Ayrıca araştırmaya katılan zihinsel yetersizliği olan bireylerin annelerinin ebru becerisinin video modelle öğretimine yönelik görüşleri incelendiğinde; çocuklarının bağımsız olarak ebru yapabileceğini, bu beceriyi öğrenmelerinin çocuklarına fayda sağladığını, öğretim bittikten sonra kalıcı olduğunu, video modelle öğretim yönteminin etkili olduğunu ifade ederlerken çocuklarına olan katkılarını, özellikle küçük kas gerektiren ve dikkat gerektiren işlere yönelik dikkatinin arttığı, verilen işleri daha istekli yaptıkları ve özgüvenlerinin geliştiğini ifade etmişlerdir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere video modelle boş zaman becerilerinin öğretiminin yapıldığı araştırmalar incelendiğinde; resim yapma, müzik dinleme ve dijital fotoğraf çekme (Chan, Lambdin, Laarhoven ve Johnson, 2013), i pod kullanma becerisinin (Hammond, Whatley, Ayres ve Gast 2010) öğretiminin yapıldığı görülmüştür.

Bu araştırmanın bulguları Chan, Lambdin, Laarhoven ve Johnson (2013)'in araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Chan ve diğerleri (2013), 35 yaşında down sendromundan etkilenmiş bir katılımcıya boş zaman etkinliklerinden resim yapma, müzik dinleme ve dijital fotoğraf makinesi ile fotoğraf çekme becerilerini öğretmişlerdir. Öğretim oturumları bire bir ortamda uygulanmıştır. Uygulama sonrasında katılımcının boş zaman becerilerini video modelle öğrendiği bulgulanmıştır. Chan ve diğerleri (2013)'nin araştırmasına zihinsel yetersizliğe yol açan sendromlardan biri olan down sendromundan etkilenen bir birey katılırken bu araştırmaya zihinsel yetersizlik tanısı olan üç bireyin katılması yöntemin üç farklı bireyde etkili olduğunu göstermesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın etkililik bulguları Hammond, Whatley, Ayres ve Gast (2010)'nin bulgularını destekler niteliktedir. Hammond ve diğerleri (2010) orta düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip üç öğrenciye video modelle öğretimi kullanarak ipod kullanma becerisini öğretmeyi amaçlamışlardır. Öğretim bire bir ortamda yapılmış olup ipod kullanma becerileri i poddan müzik dinleme, ipod kullanarak fotoğraf çekme ve film izleme becerileri ile sınırlıdır. Araştırmanın sonunda katılımcıların ipod kullanmayı öğrendikleri tespit edilmiştir. Hammond ve diğerleri (2010) üç katılımcıya üç farklı beceriyi katılımcılar arası çoklu yoklama modeli kullanarak öğretmişlerdir. Bu araştırmada ise üç zihinsel yetersizliği olan katılımcıya bir boş zaman becerisi denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılarak öğretilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Hammond ve diğerleri (2010)'nin araştırması ile farklılaşmaktadır.

Bu araştırmanın bulguları incelendiğinde katılımcıların öğretim bittikten 1,3 ve 4 hafta sonra öğrendikleri beceriyi korudukları tespit edilmiştir. Hammond ve diğerlerinin (2010) öğretim bittikten sonra aldıkları izlemede verisinde katılımcıların

öğrendiklerinin koruduklarını tespit etmişlerdir. Hammond ve diğerleri (2010)' nin araştırmasında elde ettiği izleme verisindeki kararlılık bu araştırmanın verisini desteklemektedir.

Ebru sanatı öğrencilere yeni şeyler üretebilme imkanı ve mutluluğu sağlamakta ve yaptıkları çalışmaların farklılıklarını görerek muhakeme yeteneklerini güçlendirmektedir. Aynı zamanda fiziksel yetersizlik ya da ortopedik engelli bireylerin de rahatlıkla uygulayabileceği ve boş zamanlarını değerlendirebileceği bir etkinliktir (Platt ve Janeczko, 1991; Kürtüncü, Utaş Akhan, ve Çelik, 2014). Etkinlik sırasında ve sonrasında yaptıkları ürünü görmek katılımcılarda doğal pekiştirici işlevi gördüğü için öğrencileri motive etmiş ve öğrenmelerini hızlandırmış olduğu düşünülmektedir.

Video modelle öğretim, kolay uygulanabilme ve çok rahat tekrar edilebilme özelliği taşımaktadır. Ayrıca bir kez hazırlandıktan sonra uygulayan kişiye ek yük getirmeyen bir yöntemdir (Mechling, 2005). Video modelle öğretim bu çalışmada çalışılan ebru becerisinin öğretiminde çok rahat kullanılmış aynı zamanda malzemelerin (boya, ebru suyu) kullanımında da tasarruf sağlamıştır. Teknoloji sayesinde sınıf ortamında ses, ışık, görüntü gibi unsurların kullanımının arttığı ve bu durumun öğrencilerin güdülenmelerini olumlu yönde etkilediği alan yazında belirtilmektedir (Mechling, 2005). Bu çalışmada teknoloji destekli olan video modelle öğretimin öğrencilerin motivasyonunu artırarak ebru yapma becerisini öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yöntemin etkili olmasında, videodan modeli izlemenin öğrencilere cazip gelmesi, ilgi çekici olması ve öğretim sonunda elde edilen somut ürünün bir bakıma pekiştirici olmasının da etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan bireyler boş zamanlarını değerlendirme konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Boş zaman değerlendirme etkinliklerinden biriside sanatsal içerikli faaliyetlerdir. Video model yönteminin sanatsal becerilerin öğretiminde etkili olmasının bir çok önemi vardır. Malzemeleri pahalı olan etkinliklerde malzemenin israf edilmeden kullanılması, öğretim için ayrı malzeme harcanmaması ayrıca öğretimin ulaşılması zor olan yerlerde gerçekleşeceği becerilerde kolaylık sağlaması gibi pek çok avantajı vardır. Özellikle sanatsal becerilerde öğrencilerin video izleyerek beceriyi öğrenmeleri onlara diğer sanatsal faaliyetleri de video izleyerek öğrenebilecekleri güvenini ve alt yapısını oluşturma düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, zihinsel yetersizliği olan bireylere boş zamanlarını değerlendirmek için sanatsal becerilerden ebru yapma becerisinin video modelle öğretimin etkililiğinin incelendiği bu çalışmada; araştırmaya katılan üç zihinsel yetersizliği olan bireyin video modelle öğretim kullanılarak ebru yapma becerisini öğrendikleri, öğrendikleri beceriyi öğretim bittikten 1,3 ve 4 hafta sonra da sürdürdükleri, araştırmaya katılan bireylerin annelerinin öğrenilen beceriye ve yönetime ilişkin olumlu görüşlerinin olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu araştırmanın bulguları aşağıdaki koşullarla sınırlıdır ve buna göre değerlendirilmelidir.

1. Araştırma üç zihinsel yetersizliği olan bireyler ile sınırlıdır.
2. Araştırma boş zamanı değerlendirme becerilerinden ebru yapımı becerisi ile sınırlıdır.
3. Araştırma başlama düzeyi, öğretim, yoklama ve izleme oturumları ile sınırlıdır.

Bu çalışmada genelleme verileri toplanmamıştır. Bu eksiklik ileriki çalışmalarda göz önünde bulundurularak ebru yapma becerisinin farklı ortamlarda,

farklı objeler üzerine desen çıkarma (cam, ahşap, kumaş vb.) işlemlerinde uygulanabilir. Benzer bir çalışma grup öğretimi düzenlemesiyle planlanabilir, ebru yapımında doğrudan öğretim, yanlışsız öğretim gibi farklı yöntemlerin etkililiği ve verimliliği karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Farklı düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler sanatsal etkinlikler öğretilerek öğrenciler üzerindeki etkisi incelenebilir.

KAYNAKLAR

- AAIDD (2010). American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD). <https://aaid.org/intellectual-disability/definition/faqs-on-intellectual-disability#.WJB01huLTIU>
- Alberto, P., Cihak, D. F. and Gama, R. I. (2005). Use of static picture prompts versus video modeling during simulation instruction. *Research in Developmental Disabilities*, 26 (4), 327–339.
- AL-Salahat, M. M. (2016). Using of video modeling in teaching a simple meal preparation skill for pupils of down syndrome. *Journal of Education and Practice*. 7(9) , 82-90.
- Aritan, A. S. (1999). Türk ebru sanatı ve bugünkü durumu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5, 441-469.
- Aslan, Y. and Eratay, E. (2009). Zihin engelli bireylere kumaş üzerine çizilen desene pul işleme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi* 10(2),1534.
- Bergin, D. (1992), Leisure activity, motivation, and academic achievement in high school students, *Journal of Leisure Research*, 24(3), 225-239.
- Bidwell, M. A. and Rehfeldt, R. A. (2004). Using video modeling to teach a domestic skill with an embedded social skill to adults with severe mental retardation. *Behavioral Interventions*, 19, 263-274.
- Chan, J. M., Lambdin, L., Graham, K., Fragale, C. and Davis, T. (2014). A Picture based activity Schedule intervention to teach adults with mild intellectual disability to use an ipad during a leisure activity. *Journal of Behavioral Education*. 23(2), 247-257.
- Chan, J. M., Lambdin, L., Van Laarhoven, T. and Johnson, J. W. (2013). Teaching leisure skills to an adult with developmental disabilities using a video prompting intervention package. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 48 (3), 412-420.
- Charlop-Christy, M. H., Le, L. and Freeman, K. A. (2000). A comparison of video modeling with in vivo modeling for teaching children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 30 (6), 537-552.
- Çankaya, Ö. and Eratay, E. (2011). Zihinsel engelli öğrencilere örgü örme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2):11-34.
- Değirmenci, H. (2010). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere otel kat hizmetleri becerilerinin öğretiminde videoyla model olma stratejisinin etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Demir, H. (1996). *Zihin engelli öğrencilere düğme dikme becerilerinin kazandırılmasında model olma ve sözel ipucuyla sunulan bireyselleştirilmiş düğme dikme becerisi öğretim materyalinin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara. Türkiye.

- Eldeniz Çetin, M., and Çay, E. (2016). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere bowling becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucunun etkililiği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (9), 441-455.
- Eratay, E. (2013). Effectiveness of leisure time activities program on social skills and behavioral problems in individuals with intellectual disabilities. *Educational Research and Reviews*, 8(16), 1437.
- Eratay, E., and Güler Özkan, A. (2004). Goblen iğne kanaviçe işleme becerisinin kazandırılmasında fiziksel yardım ve sözel ipucu ile sunulan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiği. *XIII. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri*, Ankara: Kök Yayıncılık. 177-187
- Genç Tosun, D. and Kurt, O. (2014) Otizm Spektrum Bozukluğu ve Video Modelle Öğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 15(3), 37-49.
- Gökmen, C., Tekinarslan, E. and Tekinarslan, İ., Ç., (2015). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere bilgisayarda eğitsel CD izleme becerisinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin etkililiği *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 190-217.
- Gül, S. O. and Vuran, S. (2010). Sosyal becerilerin öğretiminde video model yöntemiyle yürütülen araştırmaların analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 217 274
- Gür, Ç. (2012). Turkish marbling and gifted children. *International Journal of Learning and Development*, 2 (6), 86-92.
- Gürsel, O. and Ergenekon, Y. (2001). Zihin özürlü bireylerin okuldan iş ve mesleki yaşama geçiş sürecinde bireyselleştirilmiş geçiş planlarının düzenlenmesi, *10.Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri*, Antakya-Hatay.
- Halisküçük, S. (2007). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere makarna pişirme becerisinin öğretiminde video modelinin etkililiği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Hammond, D., L., Whatley, A., D., Ayres, K., M. and Gast, D., L. (2010). Effectiveness of video modeling to teach ipod use to students with moderate intellectual disabilities, *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 45(4), 525–538.
- Hofferth, S. L. and Curtin, S. C. (2005). Leisure time activities in middle childhood. In K. A. Moore, & L. H. Lippman (Eds.), *What do children need to flourish: Conceptualizing and measuring indicators of positive development*. (pp. 95-110). New York, NY, US:
- Horn, J. A., Miltenberger, R. G., Weil, T., Mowery, J., Conn, M. and Sams, L. (2008). Teaching laundry skills to individuals with developmental disabilities using video prompting *International Journal of Behavioral Consultation & Therapy*, 3(4), 279-286.
- İçel, B. (2014). *Renklerin Su Üstündeki Kutsal Dansı: Ebru Sanatı*. <http://bahadiricel.wordpress.com/2009/01/03>, E.T. 12.05.2017.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme*. Ankara: Gazi Yayınevi
- Kaya, S. (2012). Ebru Sanatının Çocuklar Üzerindeki Rolü ve Düzce İstiklal Anaokulu Örneği. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 10, 45-54.
- Kılbaş, Ş. (2004). *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme*. Ankara: Nobel
- Kırcaali- İftar, G. and Tekin, E. (1997). *Tek Denekli Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Türk Psikologları Derneği Yayınları.

- Kurtoğlu, S. (2015). *Zihinsel yetersizliği olan bireylere bankamatikten para çekme becerisinin öğretiminde bilgisayar destekli video öğretiminin etkililiği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Kürtüncü, M., Utaş Akhan, L., and Çelik, S. (2014). Geleneksel Türk Ebru Sanatının kronik hastalığı olan çocukların terapisi üzerine etkisi. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 598-608.
- Laarhoven, T. V. and Laarhoven-Myers, T.V. (2006). Comparison of Three Video-based Instructional Procedures for Teaching Daily Living Skills to Persons with Developmental Disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 41(4), 365–381
- Leyser, Y. and Cole, K. B. (2004). Leisure preferences and leisure communication with peers of elementary students with and without disabilities Educational implications. *Education* 124(4):595-604
- Majnemer, A. (2009). Promoting participation in leisure activities: Expanding role for pediatric therapists. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*, 29, 1–5.
- Mechling, L. C., Gast, D. and Barthold, S. (2004). Multimedia instruction to teach students with moderate intellectual disabilities to use a debit card to make purchases. *Exceptionality*, 1, 239– 254.
- Mechling, L. C., Gast, D. L. and Gustafson, M. R. (2009). Use of video modeling to teach extinguishing of cooking related fires to individuals with moderate intellectual disabilities. *Education And Training in Developmental Disabilities*, 67-79.
- Mechling, L. C. (2005).The effects of instructor-created video programs to teach students with disabilities: A literature review, *Journal of Special Education Technology*, 20 (2), 25–36.
- Öncül, N. and Özkan-Yücesoy Ş. (2010). Orta ve ileri düzeyde zihin yetersizliği olan yetişkinlere videoyla model olma kullanılarak günlük yaşam becerilerinin öğretilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (3), 143–156
- Özokçu, O. (1997). *Zihin engelli çocuklara dikiş dikme becerilerinin kazandırılmasında model olma ve sözel ipucuyla sunulan bireyselleştirilmiş öğretim materyalinin etkililiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara. Türkiye..
- Platt, J. M. and Janeczko, D. (1991). Adapting art instruction for students with disabilities. *Teaching Exceptional Children*. 10-12.
- Rehfeldt, R. A, Dahman, D., Young, A., Cherry, H. and Davis, P. (2003). Teaching a simple meal preparation skill to adults with moderate and severe mental retardation using video modeling, *Behavioral Interventions*, 18 (3), 209–218.
- Scheuermann, B. and Webber, J. (2002). *Autism: Teaching does make a difference*. Toronto, Ontario, Canada: Wadsworth/Thomson Learning Inc.
- Sherer, M., Pierce, K., Parades, S., Kisacky, L. K., Ingersoll, B. and Schreibman, L. (2001). Enhancing conversation skills in children with autism via video technology, *Behavior Modification*, 25 (1), 140–158.
- Sturme, P. and Fitzer, A. (2007). *Autism spectrum disorders*. PRO-ED: USA.
- Tekin- İftar, E. (2012). Davranış kayıt teknikleri. E. Tekin- İftar (Ed.). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar* içinde (ss. 69-103) Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Zhang, J.,Cote, B., Chen. and Liu., J. (2004). The effect of a constant time delay procedure on teaching adult with severe mental retardation a recreation bowling skills. *Physical Educator*, 61(2). 63-74.

Extended Abstract

Introduction

Free time can be described as a period of time remaining after having fulfilled the everyday responsibilities; and it is spent with activities which make us happy. It is also defined as recreation and leisure time. Activities engaged for the effective use of free time are referred to as free time skills. Developing free time skills is significant to feel more comfortable and therefore become more useful individuals for public with the ability to preserve emotional and psychological health.

Individuals with normal development usually utilize their free time skills with activities they enjoy after direct or indirect observations and trial-and-error method. On the other hand, individuals who lack normal development and have special needs or those with intellectual disabilities have difficulties in figuring out their free time skills. Therefore, they usually spend their free time watching TV quiescently. Teaching free time skills to individuals with intellectual disabilities in order to turn the passive free time into something more productive and efficient has become subject to various researches.

Main aim of this study is to analyze the effectiveness of teaching marbling skill with video modeling method on individuals with intellectual disabilities, in order to reclaim their free time. For this purpose, answers to the following questions are sought:

1. Is video modeling teaching for mentally deficient individuals effective on teaching marbling skill?
2. Do mentally deficient individuals pursue the skill of marbling 1, 3 and 4 weeks after having been taught marbling skill with video modeling?
3. What are the opinions of mothers of students who participated in the study, on the skills gained at the end of the education?

Method

The research consists of 3 participants who study 11th grade at Düzce Special Education Vocational Training Center with the diagnosis of mental deficiency, and volunteered to participate in the study. 2 of the participants are females and 1 of them is male.

Base level, teaching, probing and monitoring sessions of the research took place in the students' own classes. Teaching sessions were held at teacher's desk.

For the purpose of instruction, there was 1 marbling set containing paints, brushes, marbling board and awl, marbling papers, gel, napkin and a table. In order to use in teaching, a video was shot from the student's perspective, in order to demonstrate the marbling process clearly.

In the study, among single subject research models, multiple probe model with inter-subject empirical probe was used. Dependent variable of this research is the individuals' true display of marbling skills; while the independent variable is its video modeling teaching.

A data-recording form containing the sub-stages of marbling skills was prepared in order to utilize on base level, teaching assessment, probing and monitoring sessions.

Data of the research is analyzed through graphical analysis method. At the end of base level, teaching session assessments, probing tests and monitoring sessions, number of stages with true reactions; in other words, stages with + symbol, were divided to the total number of stages in skill analysis, and therefore the percentage of stages with the subject's true reaction is obtained and recorded to the graph.

Findings

Filiz; At base level, she revealed %34 (obtained by calculating the average of the true behavior of three testing shown on base level) true behavior and reached %100 in teaching. It is observed that the student fulfills the skill with % 100 accuracy in monitoring and probing trials. A total of 14 sessions were held for Filiz.

Tuğçe; average of her base level data is % 36 and the student reached up to %100 in teachings. It is observed that out of 3 monitoring sessions, in the second session, she fulfilled the skill with % 100 on % 94 value. A total of 13 sessions were held for Tuğçe.

Rıza; while the average of base level data was % 29, the student was observed to have reached % 94 success level in teaching. It is also found that in three monitoring sessions after the teaching, the student fulfilled the skill by % 94 in the second monitoring data and with % 100 accuracy in the other two. A total of 14 sessions were held for Rıza.

Social validity findings of the research revealed that regarding the marbling teaching with video modeling, mothers are on a positive opinion that their children have developed certain muscle skills with this study and it increased their self-confidence and attention to the activity.

Discussion

At the end of the research, it is found out that video modeling teaching of marbling to individuals with intellectual disabilities is effective and that they preserve the skills they have acquired one, three and four weeks after the teaching process. Analysis of the opinions of mothers on marbling teaching with video modeling revealed that they think their children are able to marble independently; gaining this skill is beneficial for them; it is a permanent skill; and that the video modeling teaching method is effective. They also stated that it contributed to their children's development; in terms of certain muscle skills particularly, increased their attention and willingness towards activities and tasks; as well as their self-confidence.

When the researches on video modeling teaching of free time skills to individuals with intellectual disabilities are analyzed; it is found that it is in parallel with the findings of studies where teaching sessions in painting, listening to music, digital photography (Chan, Lambdin, Laarhoven and Johnson, 2013) and ipod using skills (Hammond, Whatley, Ayres and Gast 2010) are conducted. This study is authentic in terms of focusing on marbling which is an artistic free time activity, differently from those focusing on painting, listening to music, photography and ipod use.

Findings of the research are limited within the below-mentioned criteria and must be evaluated accordingly.

1. The study is limited with three individuals with intellectual disabilities.
2. Out of all free time skills and activities, the study is limited within marbling only.
3. The study is limited within base level, probing and monitoring sessions.

This study does not contain generalization data, which is the limitation of the research. By taking this into account in the following studies, environment and material generalization of the marbling skill can be reviewed. It can be designed with a similar group or its effectiveness can be compared to other methods. Its effectiveness can also be searched by its application to students with different levels of mental deficiency. It can shed light on different artistic activity studies for the recreation of free time. In this respect, this study is thought to be contributory for the body of literature and for those

working in the related field. Also, it will serve as a sample to instructors who are eager to teach such activities to their students.